

Moduł 3

Kierowanie rozwojem sześciolatka w szkole z uwzględnieniem procesów indywidualizacji

Łucja Skrzypiec

**Konferencja „Rozwijanie kompetencji nauczycieli edukacji
wczesnoszkolnej, niezbędnych do pracy z dzieckiem
6-letnim”, organizowana przez GES Sokrates w ramach Grantów
Edukacyjnych Opolskiego Kuratora Oświaty,
10 października 2012 Opole**

**KIEROWANIE ROZWOJEM SZEŚCIOLATKA W SZKOLE Z UWZGLĘDNIENIEM PROCESÓW
INDYWIDUALIZACJI**

- **Teoretyczne aspekty indywidualizacji. Dlaczego indywidualizacja?**
- **Początek indywidualizacji - obserwacja i pomiar pedagogiczny jako diagnoza 6 latka w szkole.**
- **Problemy i praktyczne rozwiązania w procesie indywidualizacji pracy z uczniem sześciolatkiem.**
- **Współpraca nauczycieli i rodziców w kontekście potrzeb rozwojowych, możliwości edukacyjnych i bezpieczeństwa dziecka 6-letniego w szkole – warunkiem efektywności indywidualizacji.**

INDYWIDUALIZACJA to uwzględnienie w procesach rozwojowo-edukacyjnych jednostkowych właściwości ucznia wynikających z fizycznych i psychicznych dyspozycji oraz sytuacji społeczno-wychowawczych w każdej fazie jego osobowej egzystencji. - *W. Dykcik*

Celem indywidualizacji pracy ucznia jest „poprawienie wyników uczenia się dzięki wykorzystaniu indywidualnych właściwości uczącego się i zwiększaniu jego indywidualnych możliwości”. - *K. Kruszewski*

ROZPORZĄDZENIE MEN z dn. 17.11.2010 r. zm. rozp. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych

w § 6 ust. 1 Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

- **ROZWÓJ DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM**

Badania rozwoju dzieci urodzonych w jednym roku.

ok. 25 % - poniżej normy ok. 50% - norma rozwojowa ok. 25 % - powyżej normy

RÓŻNICE INDYWIDUALNE W ROZWOJU DZIECI WYNOSZĄ 4 LATA
DEFICYTY W ROZWOJU FUNKCJI POZNAWCZYCH – NIEHARMONIJNY ROZWÓJ

STYMULACJA ZMYŚLÓW

- ▶ ćwiczenia rozwijające zmysł smaku i węchu;
- ▶ doskonalenie zmysłu dotyku. poczucia przestrzeni – ruch, ćwiczenia koordynacji zmysłowej;
- ▶ zabawy rozwijające zmysł wzroku - usprawnianie percepcji wzrokowej;
- ▶ ćwiczenia wrażliwości słuchowej.

MÓZG

PŁEĆ

- **DIAGNOZA (grec. *diagnosis* – rozpoznanie)**

W szerokim rozumieniu to „(...) rozpoznanie badanego stanu rzeczy poprzez zaliczenie go do znanego typu albo gatunku, poprzez przyczynowe i celowościowe wyjaśnienie tego stanu rzeczy, określenie jego fazy obecnej i przewidywanego dalszego rozwoju”. (S. Ziemiński: *Problemy dobrej diagnozy*. W-wa 1973, s. 62)

- ❖ **UŻYTECZNA**

- określa, co dziecko już potrafi
- pozwoli to nauczycielowi na ustalenie **STREFY NAJBLIŻSZEGO ROZWOJU**,
- prowadzona w celu zbudowania programu pracy z dzieckiem - IPET i PDW - i modyfikowania, dostosowania go do aktualnych osiągnięć badanego dziecka,
- jest oceną rozwoju, która uświadamia nauczycielowi zarówno możliwości badanego, jak i jego ograniczenia.

- ❖ **CIĄGŁA** - musi się powtarzać (cel weryfikacyjny i prognostyczny),

- ❖ **POLIMODALNA** - warunkuje użycie różnych metod i technik diagnozowania,

- ❖ **HOLISTYCZNA** - całościowo ujmuje badane dziecko

- ❖ **POZYTYWNA.**

OBSERWACJA - Jedna z podstawowych metod badawczych w naukach humanistycznych.

RODZAJE:

- jawna i niejawna
- uczestnicząca i nieuczestnicząca
- kontrolowana i niekontrolowana
- specjalne rodzaje obserwacji

POMIAR PEDAGOGICZNY - Przypisywanie według pewnych reguł liczb przedmiotom, zdarzeniom; opis sytuacji lub zachowań za pomocą liczb; pozwala zarejestrować poziom osiągnięcia przez ucznia pewnych kompetencji. Posługiwanie się jakimś narzędziem testowym lub skalą klasyfikacyjną w celu zebrania informacji.

DIAGNOZA 6 – LATKA

GOTOWOŚĆ SZKOLNA Osiągnięcie przez dziecko takiego poziomu rozwoju fizycznego, społecznego i psychicznego, który czyni je wrażliwym i podatnym na systematyczne nauczanie i wychowanie w klasie pierwszej.

prof. S. Szuman

NAUCZYCIEL MOŻE WYKORZYSTAĆ ISTNIEJĄCE NARZĘDZIA DIAGNOSTYCZNE

- ☐ testy gotowości szkolnej

- ☐ arkusze obserwacyjne
- ☐ testy do badania rozwoju poszczególnych sfer poznawczych dziecka (Skala ocen rozwoju percepcyjno – motorycznego N. C. Kepharta; badanie sprawności motorycznej M. Stambak itd..)
- ☐ kwestionariusze wywiadu z rodzicami

2. MOŻE OPRACOWAĆ WŁASNY ARKUSZ OBSERWACYJNY

3. MOŻE WYKORZYSTAĆ PROPOZYCJĘ AUTORÓW REALIZOWANEGO PROGRAMU

TESTY

1. Wilgocka – Okoń B., 1971, *O badaniu dojrzałości szkolnej*, Warszawa; *Gotowość szkolna dzieci sześciolatek*, Żak 2003.
2. A.Szemińska (red.) 1969, *Zapisy do klasy pierwszej szkoły podstawowej, PZWS*, Warszawa.
3. Cieszyńska J., 2000, *Nauka czytania krok po kroku*, Kraków.
4. Eckert U., 1995, *Test dojrzałości szkolnej dziecka z wadą słuchu*, Warszawa.
5. Janiszewska B., 2006, *Ocena dojrzałości szkolnej*, Warszawa.
6. Kwaśniewska M., Żaba – Żabińska W., 2008, *Ocena gotowości dziecka do rozpoczęcia nauki szkolnej*, Kielce.
7. Rokicińska I., 2007, *Kwestionariusz diagnozy dziecka rozpoczynającego naukę w klasie pierwszej*, Gdańsk
8. Oszwa U., 2008, *Wczesna diagnoza dziecięcych trudności w liczeniu*, Warszawa.
9. Tryzno E., 2006, *Diagnoza edukacyjna dzieci 6-, 7-letnich rozpoczynających naukę*, Warszawa.
10. Tomczak J., Ziętara R., 2005, *Kwestionariusz diagnozy i narzędzia badawcze w terapii pedagogicznej*, Warszawa.

ARKUSZE OBSERWACJI

1. Skala Gotowości Szkolnej SGS – CMPPP Warszawa Kryteria Gotowości Edukacyjnej Pięciolatek (GE-5)
2. Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., 2011, *Nauczycielska diagnoza gotowości do podjęcia nauki szkolnej*, Wydawnictwo Bliżej Przedszkola , Kraków.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU Z RODZICAMI

Frydrychowicz A., 2008, *Kwestionariusz dla Rodziców Sześciolatek*, Warszawa, CMPPP.

PROBLEMY W PROCESIE INDYWIDUALIZACJI PRACY Z UCZNIEM SZEŚCIOLETNIM

PRZYKŁAD I

W klasie jest uczeń bardzo zdolny, dla którego opanowanie treści matematycznych zawartych w programie klasy pierwszej nie stanowi problemu. Nauczyciel diagnozuje sytuację i organizuje mu samodzielną edukację z matematyki (dodatkowe ćwiczenia, zwiększanie zakresu liczbowego w działaniach i zadaniach z treścią itd.).

Z początku takie działania bardzo podobają się uczniowi, czuje się wyróżniony z grupy. Z czasem te dodatkowe ćwiczenia stały się dla niego monotonne, bo wykonywał je sam. Wyróżnienie sprawiło, że został wykluczony z grupy, a to spowodowało spadek motywacji do nauki.

ANALIZA

DOBRE - umiejętności zostały zauważone, zdiagnozowane i podjęto działania.

ŹLE - Pominięty rozwój emocjonalny, potrzeba rozwijania umiejętności społecznych, współdziałania w zespole. (Dzięki pracy grupowej wzrasta motywacja uczniów do uczenia się, co wpływa na szybkość przyswajania wiedzy. Uczniowie w grupach lepiej wykorzystują zdobytą wiedzę, łatwo pokonują przeszkody i zahamowania.)

PRZYKŁAD II

Uczeń z trudnościami w opanowaniu matematyki – źle określona sfera najbliższego rozwoju – pogłębiające się trudności itd.

ZAGROŻENIA WYNIKAJĄCE Z INDYWIDUALIZACJI REALIZOWANEJ W NIEPRAWIDŁOWY SPOSÓB

Jeżeli oprócz prawidłowej diagnozy określającej potrzeby uczniów nie zastosujemy właściwych działań w kierunku zarówno usprawnienia dysfunkcji, jak i dostosowania materiału do indywidualnych potrzeb dziecka, cele indywidualizacji będą osiągnięte w bardzo małym stopniu lub w ogóle nie zostaną osiągnięte.

PRAKTYCZNE ROZWIĄZANIA W PROCESIE INDYWIDUALIZACJI PRACY Z UCZNIEM SZEŚCIOLETNIM

• INDYWIDUALIZACJA ZE WZGLĘDU NA PREFERENCJE ZMYŚŁÓW PŁCI

Dziewczynkom przy nauce dostarczać więcej informacji do przetwarzania lewopółkulowego (relacje, kolor).

CHŁOPCOM przy nauce dostarczać więcej informacji do przetwarzania prawopółkulowego (ogląd przestrzenny, ruchu).

Współpraca nauczycieli i rodziców w kontekście potrzeb rozwojowych, możliwości edukacyjnych i bezpieczeństwa dziecka 6-letniego w szkole – warunkiem efektywności indywidualizacji.

ASPEKT EMOCJONALNY W OPANOWANIU UMIEJĘTNOŚCI SZKOLNYCH

Wzmocnienie pozytywne stymulatorem w opanowywaniu umiejętności szkolnych !!!

RODZICE PARTNERAMI:

- 👉 pozytywne komunikaty zwrotne otoczenia - budowanie poczucia własnej wartości;
- 👉 sukces - czynnik mobilizujący w nauce.

FORMY WSPÓŁPRACY Z RODZICAMI

- pedagogizacja rodziców: pogadanki, wykłady, warsztaty, rozmowy, udzielanie porad i konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (nt. zajęć dodatkowych dziecka, sposobów spędzania czasu wolnego itd.);
- kierowanie do specjalistów;
- pomoc w doborze zabawek i gier edukacyjnych dla dziecka;
- współorganizacja imprez i udział w nich;
- obserwacja zajęć
- kierowanie lekturą rodziców
 - M. Bogdanowicz, *Uczeń z dysleksją w domu*, Operon, Gdynia 2007;
 - J. Cieszyńska *Kocham uczyć czytać*, Wydawnictwo Edukacyjne, Kraków 2006;
 - J. Dobson, *Rozmowy z rodzicami*, Warszawa 1987;
- wskazanie literatury dziecięcej do czytania dziecku:
 - C. Brand „Niania Matylda”
 - M. Cabot „Pamiętnik księżniczki” i in.;
 - J-P. Davidts „ Mały Książę odnaleziony”;
 - H. Dunwoodie „Duch na luzie”;
 - J. Fabicka „Szalone życie Rudolfa”;
 - J. Garder „Tajemnica Bożego Narodzenia”;
 - M. Musierowicz „Opium w rosoli” i in.;
 - J. Olech „Dynastia Miziołków”;
 - C. Pitcher „Nie da rady bez czekolady”;
 - P. Pullman „Byłem szczurkiem”;
 - J. K. Rowling „Harry Potter i kamień filozoficzny” i in.;
 - E-E. Schmittc „Oskar i pani Róża”;
 - Sempe i Goscinny „Mikołajek” i in.;
 - F. Simon „Koszmarne Karolek” i in.;
 - L. Snicket „Seria niefortunnych zdarzeń”;
 - serie: „Monstrrrualna Erudycja”, „Strrraszna historia”, „Złota Dziesiątka”.

WYCHOWAWCZA LITERATURA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY GDAŃSKIE WYDAWNICTWO PSYCHOLOGICZNE:

SERIA BEZPIECZNE DZIECKO

- G. Tibo – *Zau „Dziewczynka, która przestała się uśmiechać”*
- C. DePino „*Śmierdzący ser*”
- „*Nie lubię łaskotek*”
- „*Powiedz komuś!*”

SERIA POMAGAMY W WYCHOWANIU

- W. Kołyszko „*Bawian, Cudanna i pułapki zazdrości*”, „*Smok Lubomił i tajemnice złości*”, „*Pogromca potworów i magia strachów*”

WYDAWNICTWO JACEK SANTORSKI;

- M. Strzałkowska „*Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem*”

INDYWIDUALIZACJA wymaga odpowiedzialności, wiedzy. Bez tego możemy poruszać się nieco po omacku, metodą prób i błędów, a podmiotem naszych doświadczeń są dzieci.

Aktywność mózgu dziecka w wieku 2 lat (zużycie energii) osiąga poziom dorosłego człowieka, w wieku 3 lat przewyższa go o 2 razy.

LITERATURA

- Bogdanowicz M., Czabaj R., (2008), Modelowy system profilaktyki i pomocy psychologiczno-pedagogicznej ucznia z dysleksją, Gdańsk
- Brejnak W., (2003), Dysleksja, Warszawa
- Czajkowska I., Herda K.: Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne w szkole. Poradnik dla nauczycieli. Warszawa 1989.
- Dembo M., H., (1997), Stosowana psychologia wychowawcza, Warszawa
- Elliott J., Place M., (2000), Dzieci i młodzież w kłopotcie, Warszawa
- Grygier U., Sikorska I., (2008), Mój uczeń pracuje inaczej. Wskazówki metodyczne, Kraków
- Gruszczyk-Kolczyńska E.: Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia korekcyjno-wyrównawcze. Warszawa 1997. Przetacznikowa M.: Psychologia rozwojowa. WSiP, 1977.
- Kowaluk M., (2009), Efektywność terapii pedagogicznej dzieci z trudnościami w uczeniu się, Lublin
- Niemierko B, (1997), Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki, Warszawa
- Spionek H.: Psychologiczna analiza trudności i niepowodzeń szkolnych. Warszawa 1970.
- Świąćicka M.: Dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu. Warszawa 1997.
- Zazzo R.: Metody psychologiczne, t. I. Warszawa 1974.
- Wadsworth B. J.: Teoria Piageta. Poznawczy i emocjonalny rozwój dziecka. Warszawa 1998.
- Włodarski Z.: Wprowadzenie do psychologii. WSiP, 1992.